

Øresygdomme hos hund og kat

AF SPECIALDYRLÆGE LENE BOYSEN, PH.D.

Ørets sygdomme omfatter mange forskellige lidelser med otitis externa som den hyppigst forekommende. Otitis externa hos hund er sjældent en primær lidelse, men derimod en følge til andre sygdomme som for eksempel allergi. For at undgå recidiv af infektionen er det derfor uhyre vigtigt at udrede det egentlige hudproblem.

I det følgende gennemgås relevante øresygdomme med fokus på årsagsforhold, kliniske forandringer og undersøgelsesmetoder. Teksten er til dels oversættelse af kursuskompendium fra ESVD otitis workshop i 2010 med specialisterne Susan Paterson og Craig Griffen og til dels eget manuskript. Der er tale om en artikelserie begyndende med sygdommene i pinna.

Sygdomme i pinna

Forandringer på pinna kan give værdifuld information om årsager til udvikling af ørebetændelse. De fleste primære udløsere af otitis externa afficerer pinna og gør det ofte, før øregangen afficeres.

En grundig undersøgelse af øret indeholder optagelse af sygehistorie, klinisk under-

søgelse og dermatologisk undersøgelse, før end den egentlige undersøgelse af pinna begynder.

Sygdomme i pinna kan inddeles i 4 grupper:

- Erythem på pinna
- Krustøse og skællende sygdomme
- Papulære/nodulære forandringer af pinna
- Sygdomme med alopeci på pinna

Der er naturligvis overlap mellem grupperne. Eksempelvis giver infektion med skab ofte kraftig kløe af pinna og kan såvel give papulære, krustøse som skællende forandringer.

Som minimum skal man inkludere følgende diagnostik i sin undersøgelse af pinna:

- Hudskrab (dybe og overfladiske) – demodex og skab
- Tapetests – malassezia, stafylokokker, parakeratose ved zink responsiv dermatose
- Cytologi af pustler – bakteriel infektion, sterile pustulære sygdomme
- Aftrykspræparater af læsioner- neoplasi
- Trichogram (hair plucks) – primære keratiniserings-defekter, dermatofytose, demodicose
- Finnåls-aspirater – neoplasi, særligt mastcelle tumorer

Biopsier er sjældent nødvendige, undtaget hvis der er mistanke om sygdomme som neoplasi og autoimmune lidelser.

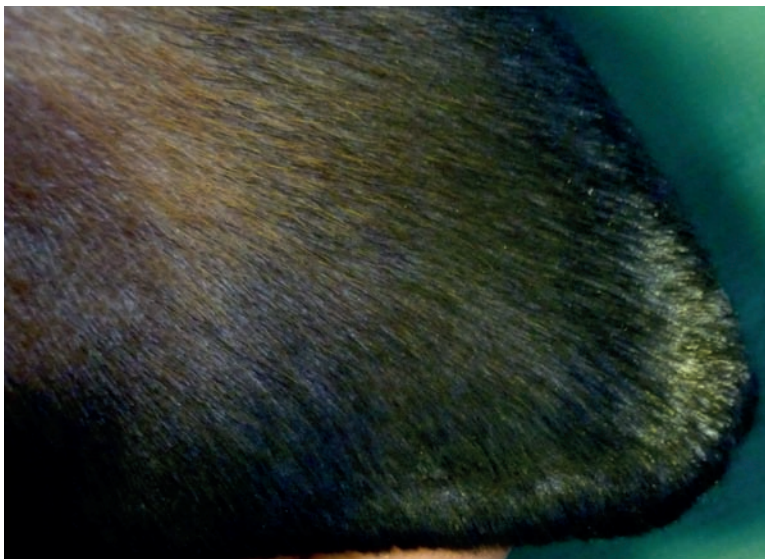
Erythem på pinna

Allergi er den mest almindelige årsag til erythem på pinna. Atopi er den mest almindelige årsag til allergisk øresygdom på Sue Patersons klinik. Dog kan såvel foderallergi som kontaktallergi/irritation være årsag til rødme af pinna. I tidlige stadier, som ikke er kompliceret af infektioner, er der ingen tegn på en primær årsag. Forandringer ved atopi begynder generelt på pinna og vil sprede sig til resten af øret og involvere såvel den vertikale som den horisontale øregang.

Som sygdommen bliver mere kronisk, vil pinna blive hyperpigmenteret og lichenifikeret (figur 1). Kontaktallergi er sjælden, og

Figur 1. Pinna er fortykket, og der ses lichenifikation hos en bullterrier med atopisk dermatitis. Foto: Lene Boysen.

Figur 2. Skab hos gravhund med skællende let krustøse forandringer i pinnaes rande. Hunden var meget kløende. Foto: Lene Boysen.

Figur 3. Let ørerandsseborrhea med skæl hos en Rhodesian ridgeback med hypothyroidisme. Øreforandringerne var i øvrigt eneste hudforandringer hos denne hund. Foto: Lene Boysen.

Figur 4. Schæferhund med sebækø adenitis hvor der ses tør let skællende hud på pinnaes konkave flade. Foto: Lene Boysen.

når den ses, er den ofte forbundet med topikal behandling. Lægemidler, som kan forårsage allergi, eller irriterende reaktioner inkluderer neomycin og propylen glykol.

Anvendelige test: Tapetest.

Krustøse og skællende sygdomme i pinna

Ektoparasitter er den hyppigste årsag til sygdom i pinna og inkluderer infektion med *Sarcoptes scabiei* (figur 2) og *Notoedres cati*. Pediculosis ses som en kløende lidelse, hyppigt hos jagthunde - især spaniels. Om efteråret kan augustmiden afficere pinna. Disse fritlevende mider vil ofte infestere en lille hudfold på pinna, den såkaldte Henris lomme. De mest almindeligt forekommende mider er *Neotrombicula autumnalis* og *Eutrombicula alfreugesi*. Bid af staldfluer kan forårsage irritation af pinna. Myg og sortfluer kan give irriterende reaktioner på pinna.

Infektiøse lidelser, som kan forårsage skæl på pinna, inkluderer Leishmaniasis og *Malassezia pachydermatis* infektioner. Leishmaniasis ses mest almindeligt hos hunde, som kommer fra området omkring Middelhavet. De har som regel mere generaliseret lidelse og symptomer på systemisk infektion.

Malassezia ses som en sekundær infektion ved atopisk dermatitis og keratiniseringsdefekter. Nogle racer som basset og WHWT synes at være disponerede for at udvikle infektion. Dermatofytose er klart den mest almindelige årsag til pinnale forandringer hos kat. Læsionerne er typisk runde og skællende. Ringorm er sjælden hos hund.

Immunmedierede og autoimmune hudsygdomme er sjældne årsager til kruster og skæl på pinna. ➡

→ Hunde og katte vil ofte have tegn på generaliseret sygdom. De mest almindelige sygdomme i denne gruppe er pemfigus foliaceus, pemfigus erythematosus, og systemisk lupus erythematosus. Vasculitis giver som regel "punched out" ulcera på pinnae. Vaskulitis kan være associeret til underliggende sygdomme som SLE eller kan være sekundær til lægemiddelreaktioner. Erythema multiforme kan også afficere pinna.

Miljørelaterede årsager til lidelser i pinnae er som regel forbundet med ekstreme temperaturer. Såkaldt aktinisk dermatose er et resultat af for kraftig eksponering for uv-lys. Det ses mest almindeligt på pinnae hos hvidhårede katte. Det kan i begyndelsen vise sig som en mild grad af skæl, men kan udvikle sig til ulcerative forandringer, hvis der sker transformation til malignitet og udvikling af pladecellectarcinomer. Kulde kan forårsage cold ag-

glutinin sygdom og forfrysninger.

Keratiniseringsdefekter kan være primære og sekundære. Sekundær sygdom kan være til lidelser som allergi og endokrine lidelser (figur 3). Primære keratiniseringsdefekter findes blandt andet hos cocker spaniel, WHWT og labrador. En keratiniseringsdefekt, som primært afficerer periferien af pinnae, ses hos gravhund. Sebaks adenitis er et immunmedieret angreb på de sebakøse kirtler. Typisk har hunde med denne lidelse alopeci med skæl (figur 4). Ved hårplukning findes "follikulære casts" (figur 5). Prædisponerede racer inkluderer akita, samoyede, pudler og vizla.

Nutritionelle lidelser, som afficerer pinnae, er hyppigst zinkmangel-sygdomme. Hurtigt voksende hunde kan vise mangel-symptomer - især hvis de fodres med diæter, som er rige på kalk og korn. Racer, som er prædisponerede for at udvikle medfødt zinkmangel, som menes at opstå på grund af en manglende evne til at absorbere zink, inkluderer alaskan malamut og sibirian husky.

Neoplastiske lidelser i pinna er som regel nodulære. En vigtig undtagelse er epitheliotroft lymfom som kan præsentere sig med skæl-lende, ofte ulcerative læsioner.

Anvendelige test - tapetest, hudskrab (dyb og overfladisk), aftryks-præparater af eksudative forandringer, cytologi af pustler.

Papulære/nodulære forandringer af pinna

Kokoppeevirus kan afficere pinna. Denne infektion forårsaget af orthopox-virus er som regel overført ved bid af gnavere. Forandringerne er i starten erythematøse papler

"Follicular casts" er rester af keratin siddende på hud og hår. Findes hos hunde med f.eks. sebaks adenitis og seborrhea. Hos denne hund fornemmer man også den gulfarvning af pelsen ansamlingerne af keratin kan give. Foto: Lene Boysen.

Figur 6. Broholmer med generaliseret demodicose hvor der ses pletvis alopeci på pinnae. Lidelsen er som regel ikke kløende. Foto: Lene Boysen.

Figur 7. Lettisk støver med Black hair follicular dysplasi, som er en arvelig degeneration af de sorte hår. Der ses let alopeci og tør hud. Foto: Lene Boysen.

eller erosioner - som regel placeret på en ekstremitet. Udbredelsen af kokoppeevirus hos kat i Danmark er ukendt, men seropositive katte er fundet i Jylland, Sydsjælland og København¹.

Flåter kan give nodulære læsioner, hvis flåten er fjernet eller kradset af med flåtens munddele siddende i huden.

Neoplastiske forandringer kan også findes på pinnae. Papillomer ses mest almindeligt på unge hunde. De er som regel velafgrænsede overfladiske ofte pendulerende papler. Cutane histiocytomer ses mest almindeligt hos hunde mindre end to år gamle. Prædisponerede racer inkluderer boxer, bulldog og skotsk terrier. Læsionerne er sædvanligvis solitære, eleverede og veldemarkerede forandringer. De gror som regel hurtigt, men kan også gå i sig selv relativt hurtigt. Mast celle tumorer er almindelige hudtumorer hos hund. Selv om de kan ses hos den unge hund, stiger incidensen med alderen. Prædisponerede er blandt andet boxer og

de større jagthunde - for eksempel labrador. Cytologi er den mest brugbare måde at differentiere mastcelle tumorer fra visuelt ens udseende benigne tumorer. Hemangiomer og hemangiosarcomer er sollys-inducerede neoplasier - ofte set på ørespidsen af lyse eller hvide katte.

Granulomatøse læsioner kan ses ved dybe infektioner med organismer som Stafylokokker, Nocardia, Actinomyces, Mykobakterier samt overfladiske og dybe mykoser. Diagnose af denne type læsioner sker på basis af finnåls-aspirater, biopsi og vævsdyrkning.

Ektoparasitære lidelser som for eksempel skab kan producere papulære forandringer, men de producerer normalt så meget skæl, at de er inkluderet i denne gruppe af sygdomme.

Anvendelige test - hudskrab (overfladiske og dybe), aftrykspreparat, finnålsaspirat.

Sygdomme med alopeci på pinna
Demodicose er en hyppig årsag til

pinnal alopeci (figur 6). Med mindre den er kompliceret med infektion med bakterier, ses som regel ingen eller kun mild kløe. Der findes ofte komedoner ved demodicose.

Endokrine sygdomme kan give alopeci af pinna. Hypothyroidisme og hyperadrenocortisisme hos hund samt felin hyperthyroidisme er de mest almindelige endokrine årsager til alopeci på pinna.

Latrogen hyperadrenocortisisme kan gøre, at pinnae krøller op hos kat. Follikulær dysplasi og "pattern baldness" kan give hårtab på pinna (figur 7). Den første ses især hos doberman og gravhund. "Pattern baldness" ses hyppigst hos staffordshire bull terrier og gravhund. Medfødt alopeci af pinna kan ses hos hund, ligesom "erhvervet" pinnal alopeci ses hos siameserkatte.

Dermatomyositis og alopecia arata er sjældne immun-medierede sygdomme, som kan afficere pinna. I begge tilfælde er det beskadigelsen af håret, som forårsager, at det tabes. Ved dermatomyositis kan vaskulære forandringer føre til ulcerationer af pinnae.

Anvendelige test - trichogram, biopsi og endokrine funktionstest.

Referencer

1. Christensen, LS. (2005) Kokoppeevirus påvist i Danmark. Dansk veterinær tidsskrift 10, 31.

Yderligere læsning

Harvej RG, Harari J and Delauche AJ (2001). Diseases of the ear pinna in Ear Diseases of the Dog and Cat. Pp. 123-145- Iowa state press.

Matousek JL. Diseases of the ear pinna. Veterinary Clinics of North America - Small Animal Practice. 2004;34:511-540.